

UDK: 347.736(497.6)

CERIF: S144

ТИП РАДА: ИЗВОРНИ НАУЧНИ РАД

др **Зоран ВАСИЉЕВИЋ***

ванредни професор Правног факултета Универзитета у Бањој Луци

РЕСТРУКТУРИРАЊЕ КАО МЈЕРА ОПОРАВКА ДУЖНИКА У ПРАВУ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Сажетак

Аутор се у раду бави анализом реструктурирања као мјере опоравка дужника у праву Републике Српске, уз указивање на уредноправних рјешења. Указује се да се ради о једној од мјера које представљају алтернативу стечајном поступку и првенствено привредној субјекта, уз познатију, и дуже времена заснивену у законодавству, мјеру реорганизације стечајног дужника на основу стечајног плана. Констатира се да је у праву Републике Српске први пут уведен поступак реструктурирања Законом о стечају из 2016. године, али као хибридна варијанта, која подразумијева вођење судског поступка и на коју се у значајној мјери примјењују законске одредбе које се односе и на сам стечајни поступак. Чисто реструктурирање, као облик вансудског споразумјевања између дужника и повјерилаца, још увијек није улегало свјетло дана у легислативи Републике Српске, али је сачињен нацрт посебног закона који би регулисао ову материју, чије се усвајање може ускоро очекивати. У сваком случају, може се констатиовати да се генерално ради о институту који је флексибилнији од поступка реорганизације, те који уз већу уштеду и времена и новца може довести до истог циља, а то је оживљавање дужника. Овоме нарочито доприноси благовремено предузимање мјера

* Електронска адреса аутора: zoran.vasiljevic@pf.unibl.org.

опоравка, прије наступивања стечајној разлоја. Дојринос инститиуија реструктурирања, било судској или вансудској, је несумњиво велик за све учеснике овој процеса, као и привреду и друштво у целини.

Кључне ријечи: Дужник. – Повјериоци. – Инсолвенћности. – Реорганизација. – Судско реструктурирање. – Вансудско реструктурирање.

I Увод

Стечај је посебно стање у којем се налази један привредни субјекат. Оно се проузрокује чињеницом немогућности измирења доспјелих обавеза повјериоцима или очекиваним наступањем платежне неспособности у скоријем периоду.¹ Стечајни поступак има своја два основна циља, а то су намирење повјерилаца и престанак стечајног дужника. Наиме, окончањем овог поступка, врши се упис у судски регистар и од тог тренутка стечајни дужник престаје да постоји као правни субјекат.

Чини се да је, ипак, претежнији циљ да повјериоци буду намирени, тј. задовољени у што је могуће већој мјери. Томе у прилог говори и чињеница да стечајни поступак не мора увијек окончати гашењем дужника, већ уз сагласност повјерилаца, може да се окрене у смјеру реорганизације стечајног дужника, који на основу успешне реализације стечајног плана може довести до његовог оздрављења и враћања правног субјективитета у пуном капацитету. Наиме, стечајни поступак је нужно зло и уколико се покlope интереси, прије свега, стечајног дужника и стечајних повјерилаца, али и друштвене заједнице чији су представници стечајни управник и стечајни судија, могу се изнаћи мјере које ће довести до наставка рада стечајног дужника. Овај други поступак, тј. поступак реорганизације, добија све више простора и у стечајном законодавству.²

Међутим, реорганизација није једини могући поступак који води опоравку и финансијској консолидацији дужника. Постоје и друге мјере, које предвиђају стечајна законодавства, било у оквиру опште регулативе стечајног поступка, било у виду посебног закона, као што су споразумно финансијско реструктурирање стечајног дужника, финансијско реструктурирање у претходном стечајном поступку и продаја правног

1 Вид. Михаило Велимировић, *Стечајно право*, Нови Сад, 2004, 4.

2 Вид. Милена Јовановић Zattila, Владимир Чоловић, *Стечајно право*, Београд, 2007, 17. Такође, Закон о стечају – ЗоС, *Службени гласник Р. Српске*, бр. 16/16, чл. 202–254.

лица, односно његове имовине у поступку стечаја. Предмет овог рада биће управо анализа поступка реструктурирања, и то превасходно схваћеног у ужем смислу, како судског, тако и вансудског, са нагласком на позитивноправна рјешења у Републици Српској.

II Поређење реструктурирања и реорганизације дужника

Реструктурирање дужника представља било коју врсту поступка који води ка промјенама привредних субјеката који се налазе у финансијским проблемима, па тако обухвата и поступак реорганизације схваћене у ужем смислу, како је регулисана Законом о стечају.³ Стечај, као што смо већ истакли, представља нужно зло, које се спроводи када нема другог излаза. Међутим, уколико се, и поред чињенице да је стечајни дужник инсолвентан, укаже на постојање могућности његовог преживљавања, стечајни поступак се може обуставити, а стечајни дужник умјесто гашења кренути у смјеру оживљавања и реорганизације. Реорганизација стечајног дужника представља могућност наставка његовог пословања, иако је против њега покренут стечајни поступак.⁴ Наиме, реорганизација подразумијева широк спектар мјера којима привредно друштво може побољшати своје пословање, а сама стечајна реорганизација представља нови договор између стечајног дужника и његових повјерилаца којим се на другачији начин уређује садржина дужничко-повјерилачких односа између ових лица.⁵ Ради се о знатно ширем и функционалнијем правном путу у санацији стечајног дужника у односу на некадашњи институт принудног поравнања, који се у стечајном законодавству Републике Српске први пут појавио доношењем Закона о стечајном поступку из 2002. године.⁶ Реорганизација дужника је, према томе, вид његовог реструктурирања схваћеног у ширем смислу. Међутим, реструктурирање схваћено у ужем смислу, било да је у питању судско или вансудско реструктурирање, представља алтернативу поступку реорганизације, која представља један од исхода стечајног поступка. У томе се састоји и суштинска разлика јер се вансудско реструктурирање спроводи мимо стечајног поступка, док судско представља облик предстечајног поступка.

Да би дошло до стечајне реорганизације, неопходно је доношење и усвајање стечајног плана. Тим планом се одступа од законских одредаба

3 Вук Радовић, *Стечајно право – књига друга*, 2. издање, Београд, 2018, 192–193.

4 Слободан Спасић, „Облици реорганизације стечајног дужника у стечајном законодавству Републике Србије“, *Актуелна ишћања стечајног права* (уредник Недељко Милијевић), Бања Лука, 2008, 222.

5 Иван Тодоровић, *Спровођење стечаја путем реорганизације*, Београд, 2016, 8.

6 Закон о стечајном поступку, *Сл. гласник Р. Српске*, бр. 67/02.

о уновчењу и расподјели стечајне масе и он представља споразум на који су дали сагласност квалификована већина стечајних повјерилаца и стечајни дужник, те којим се уређују модалитети реорганизације стечајног дужника и потврђује га надлежни стечајни суд.⁷ Стечајни план има снагу извршног наслова за све непривилеговане повјериоце. Његовим усвајањем се мијења положај стечајног дужника, који се разликује, како од положаја „здрог“ привредног друштва које редовно послује, тако и од стечајног дужника за вријеме спровођења стечаја. Наиме, стечајном дужнику се у стању реорганизације враћа право самосталног коришћења пословне способности, која је још увијек ограничена оквирима предвиђеним планом реорганизације. Стечајни дужник се у овој фази практично налази у положају „програмираног пословања“ у оквирима задатим планом реорганизације.⁸ Ипак, и поред чињенице да се овај план усваја у стечајном поступку, с обзиром на чињеницу да га морају прихватити све укључене стране, одређење његове правне природе је ближе уговору, него судском акту.⁹

Рјешење о потврди стечајног плана дјелује према свим учесницима од дана правоснажности. Он има дејство на стечајног дужника који преузима од стечајног управника управљање самим собом, али ограничено оним што је одређено стечајним планом. Тако може бити предвиђено да је за ваљаност одређених правних послова потребно добити претходну сагласност стечајног управника. Преузимање послова ван утврђених оквира производи ништавост у односу на стечајног дужника. Најважније дејство, ипак, се односи на потраживања повјерилаца стечајног дужника, у смислу да може представљати коначан договор са дужником о начину измирења дуга, којим се повјериоци могу одређи дијела својих потраживања, односно пролонгирати њихово намирење.¹⁰ У процесноправном смислу, основно дејство стечајног плана је обустава стечајног поступка. Ипак, реорганизација још увијек представља дио стечаја који се може поново активирати у случају неспровођења или немогућности спровођења плана реорганизације, па обустава треба да има ограничен домашај.¹¹

Могло би се закључити да је, иако се реорганизација у ширем значењу изједначава са појмом реструктурирања, а у упоредном праву се

7 В. Радовић, 210–212.

8 И. Тодоровић, 153–154.

9 Вид. С. Спасић, 225.

10 У истом обиму и на исти начин се стечајни дужник ослобађа обавеза и према својим судужницима, јемцима или другим регресним овлаштеницима. Вид. ЗоС, чл. 239 ст. 6.

11 Тако и у реорганизацији треба на одговарајући начин поштовати начела стечаја. Вид. И. Тодоровић, 241.

ова два појма често користе као синоними,¹² ипак прихватљивије вршити њихово разграничење у контексту усвојене законске терминологије. Разлике су бројне, нарочито уколико се пореде реорганизација и вансудско финансијско реструктурирање: реорганизација је доступна свим привредним субјектима, док је вансудско реструктурирање омогућено само предузетницима и привредним субјектима који се не баве дјелатностима финансијског сектора; за покретање поступка вансудског реструктурирања се не тражи постојање стечајног разлога, већ је довољна и привремена неликвидност која указује на финансијске тешкоће дужника; у поступку вансудског реструктурирања је довољно учешће и само два повјериоца, за разлику од реорганизације у којој учествују сви повјериоци; ужи је дијапазон мјера које предвиђа споразум о вансудском реструктурирању у односу на стечајни план; вансудско реструктурирање се, за разлику од стечајног плана, не може наметнути несагласним повјериоцима; у вансудском реструктурирању нема обавезног законског мораторијума потраживања, већ се мора закључити уговор о мировању; вансудско реструктурирање траје краће и мањи су трошкови; неусвајање споразума о реструктурирању не производи правне посљедице, док неусвајање стечајног плана има за посљедицу наставак стечајног поступка; стечајни план се, за разлику од споразума о финансијском реструктурирању, може закључити и мимо воље дужника, итд.¹³

Конечно, потребно је извршити разграничење и самог поступка реструктурирања у смислу компанијског и стечајног права. Компанијско реструктурирање се не мора односити на процесе кад се компанија налази у финансијским тешкоћама и оно се регулише општим компанијским законом, као што је и у Републици Српској случај са поглављем „Реорганизација привредних друштава у оквиру Закона о привредним друштвима“, у којем се регулишу статусне промјене и промјене правне форме привредног друштва.¹⁴ Ипак, поједини институти реструктурирања дуга, попут енглеских шема уређења, се могу користити и као средство компанијског реструктурирања у поступку преузимања.¹⁵ Стога су, нпр., управо ове шеме уврштене и у садржај Европског модела компанијског закона сачињеног од стране групе стручњака из држава Европске уније, који је усклађен са *acquis communautaire* и служи као меко право.¹⁶

12 Више о наведеној терминолошкој дилеми: В. Радовић, 192–193.

13 Више о разликама између реструктурирања и реорганизације: В. Радовић, 388–391.

14 Закон о привредним друштвима, *Сл. гласник Р. Српске*, бр. 127/08, 59/09, 100/11, 67/13, 100/17 и 82/19, чл. 368–432.

15 Вид. Christoph Teichmann, „Corporate Restructuring under the EMCA“, *European Company and Financial Law Review*, Nr. 2/2016, 285–286.

16 Европски модел компанијског закона из 2017. године (*European Model Company Act*), пар. 13.2. – 13.4, доступно на адреси: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2929348, 18. 2. 2020.

На основу свега наведеног, поступак реструктурирања се у упоредном праву углавном регулише посебним законом, као што је случај у Србији са Законом о споразумном финансијском реструктурирању,¹⁷ или као посебан предстечајни судски поступак, који се дефинише у оквиру општег стечајног законодавства. Интересантно је да је у Републици Српској, реструктурирање најприје регулисано као посебна врста судског предстечајног поступка, на који се у значајној мјери примјењују општа правила стечаја, а да је усвајање закона који се односи на добровољно вансудско реструктурирање тек у процедури. Ипак, на овом мјесту ћемо указати како на важеће законско рјешење, које тренутно нуди само један облик реструктурирања у нашем праву, тако и на нацрт будућег закона који би требао да уведе и вансудско реструктурирање у наш правни систем.

III Врсте реструктурирања у ужем смислу

1. Упоредноправни преглед

Реструктурирање у ужем смислу, дакле, представља такав поступак у којем учествује дужник који нема својство стечајног дужника, што је и кључна разлика у односу на стечајни поступак, али такође и лице над којим, и ако постоји стечајни разлог, стечајни поступак у тренутку подношења захтјева за предузимањем ове мјере још није ни покренут. Ово друго представља битну разлику у односу на поступак реорганизације. Ипак, и само реструктурирање може да се схвати двојачко, као добровољни вансудски поступак, али и у виду једног хибридног поступка, који се у крајњем исходу води пред судом. Стога је потребно извршити разграничење наведене двије варијанте поступка реструктурирања, од којих је једна уређена законом, док је друга још увијек у домену теоријске анализе у праву Републике Српске.

Правила реструктурирања су понајвише развијена у земљама ангосаксонског правног система. Тако у Уједињеном Краљевству постоје четири самосталне опције доступне компанији која жели да реструктурира свој дуг, и то уговорно дефинисање измирења дуга, Компанијски добровољни споразум, шеме уређења дуга и администрирање.¹⁸

Најједноставнији је уговор између повјерилаца и дужника, с обзиром да у овом случају не учествује суд, нити се ангажује стечајни

17 Закон о споразумном финансијском реструктурирању, *Сл. гласник РС*, бр. 89/15. Новим Законом је замијењен раније важећи закон из 2011. године, који је регулисао предметну материју.

18 Вид. Jennifer Payne, „Debt Restructuring in the UK“, *European Company and Financial Law Review*, Nr. 3/2018, 473.

стручњак, тако да се највише штеди на времену и трошковима. Међутим, недостаци су непримјењивање института законског мораторијума на реализацију потраживања повјерилаца за вријеме трајања процеса реструктурирања, те што сви повјериоци на које би се примјењивао овакав уговор, морају и да га прихвате, па се обично закључује са мањим бројем повјерилаца, што може бити недовољно за дужника.¹⁹ Ни Компанијски добровољни споразум, иако је регулисан Законом о стечају из 1986. године, не представља дио стечајног поступка, већ се примјењује у фази прије наступања стечајног разлога. За разлику од самог уговора, у овом поступку се именује стечајни стручњак који само надзире спровођење Споразума, док органи дужника и даље задржавају свој дјелокруг и сами извршавају Споразум, осим ако над дужником већ није претходно отворен ликвидациони поступак или се налази под администрирањем.²⁰ И овај метод садржи мањкавост у погледу законског мораторијума, али има предност у односу на прости уговор, јер повјериоци одлучују квалификованом већином, иако се обезбијеђени или преференцијални повјериоци не могу везати без њихове сагласности.²¹

Трећи метод, шеме уређења, је најзаступљенији метод у пракси Уједињеног Краљевства, коме чак прибјегавају и компаније из иностранства. Овај поступак је дефинисан Компанијским законом из 2006. године.²² Иако наведени механизам постоји преко једној вијека,²³ све до свјетске финансијске кризе почетком XXI вијека, нису се третирале као средство реструктурирања.²⁴ И шеме, као и Компанијски добровољни споразум, обезбјеђују већинско изгласавање од стране повјерилаца и то у висини од 75% по вриједности потраживања и броју чланова сваке класе шеме. Стога је овдје значајно укомпоновати класе како

19 В. Радовић, 211–213.

20 J. Payne, 452.

21 В. Радовић, 355–357.

22 Енглески Компанијски закон (*Companies Act 2006*), доступно на адреси: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/46/contents>, 18. 2. 2020, пар. 895–901.

23 Што је случај и у неким бившим колонијама, попут Индије, у којој су биле уређене још Компанијским законом из 1913. године, али никад нису заживјеле у очекиваном капацитету. И данас се, умјесто шема, више примјењују друга два поступка реструктурирања дугова, и то корпоративно реструктурирање дуга прописано од индијске централне банке (успостављено на линији тзв. „Лондонског приступа“, који представља правила о начину спровођења неформалних поступака реструктурирања развијена од стране Банке Енглеске – више: В. Радовић, 350–351) и механизам спасавања и рехабилитације у складу са Законом о болесним индустријским компанијама из 1985. Више: Umakanth Varotill, „The Scheme of Arrangement as a Debt Restructuring Tool in India: Problems and Prospects“, *European Company and Financial Law Review*, Nr. 3/2018, 585–614.

24 J. Payne, 453.

би се повјериоци сагласили и прихватили шему.²⁵ Предност у односу на Споразум је у томе што се могу узети и несагласни обезбјеђени и преференцијални повјериоци, али није могуће везивање између више класа повјерилаца (тзв. *cram down*). Ово се истиче и као главни недостатак у правцу чијег исправљања би требало да се креће будућа реформа, док се у погледу недостатка законског мораторијума јављају различита схватања, па тако једни сматрају да би требало увести обавезни мораторијум, док се други аутори залажу за опстанак опционог мораторијума чије су предности за дужника у могућности ограничења или проширења мораторијума на области за које сматра да би требале бити покривене, као и за суд који би могао да испитује оправданост приједлога за увођење мораторијума.²⁶ Такође, комплексност шема и трошкови које изискује ова процедура, чине је пријемчивијом за велике компаније, док за мале и средње могу бити погоднија и прва два метода.

Конечно, администрирање представља стечајну процедуру у којој се именује стечајни управник. Посебну форму представља тзв. „*pre-pack*“ администрирање у ком дужник постиже уговор о продаји свог пословања или све своје имовине прије потпадања под спољну управу, за шта је потребна и сагласност повјерилаца. Примарни циљ је да се, уместо вођења дуготрајног процеса администрирања, брзом продајом сачува вриједност, добар пословни углед и повјерење у компанију.²⁷ С обзиром да је у питању стечајни поступак, у фази администрирања се примјењује и обавезни мораторијум на потраживања повјерилаца. Ипак, чињеница је да ниједан метод није без недостатака, па се у пракси често користи могућност њиховог комбиновања и то се најчешће чини комбинацијом шема уређења и администрирања, чиме се обезбјеђује примјена института мораторијума потраживања, али и много екстензивнија форма реструктурирања дуга него што је могуће у случају самосталног коришћења шема.²⁸

25 Sarah Paterson, „Reflections on English Law Schemes of Arrangement in Distress and Proposals for Reform“, *European Company and Financial Law Review*, Nr. 3/2018, 475–477.

26 Упореди: J. Payne, 454 и S. Paterson, 483.

27 Вид. J. Payne, 455.

28 J. Payne, 456–457. Као примјер се наводи случај *Re Bluebrook Ltd (2009) EWHC2114 (Ch)*, гдје су наведена компанија и њена два индиректна зависна друштва имала финансијске извјештаје који су указивали на инсолвентност. План је био да се, уместо ликвидације, спаси група. С обзиром на то да имовина није била довољна ни за намирење више класа повјерилаца, пословање групе је пренесено на нову корпоративну структуру коришћењем метода „*prepack*“ администрирања, те су повјериоци из више класа конвертовали своја потраживања према старој групи за акције у реструктурисаној групи путем одређеног броја шема. Повјериоци ниже класе нису учествовали у овом процесу, јер њихова потраживања нису дирана, тако

Питање реструктурирања у САД је регулисано у поглављу 11 америчког Закона о банкротству, док је супротан пут ликвидације регулисан у поглављу 7. Амерички систем уређује ово питање као дио стечајног поступка у који је укључен суд, али у којем дужник задржава управљање својим пословима, као тзв. „дужник у посједу“. Дужник мора суду поднијети план реорганизације о коме се изјашњавају повјериоци. Ако макар једна класа повјерилаца буде против плана, он се и даље може потврдити од стране суда, али само ако су испуњени услови за тзв. „потискивање“ повјерилаца (*cram down*), што подразумева да повјериоци те класе не смију бити дискриминисани, те да је план правичан у односу на њих.²⁹ Такође, за разлику од енглеског система, дужници су у поступку реструктурирања заштићени законским мораторијумом на потраживања повјерилаца.³⁰ Мораторијум је подложен и изузетима у случају породичноправних односа (као што су потраживања између супружника или дјецe и родитеља), као и правом повјерилаца да траже од суда да их ослободи од мораторијума, као нпр. у случају кад постоје разлози за именовање трастија који треба да преузме управљање имовином дужника.

Америчко право познаје и тзв. „*pre-pack*“ споразум између дужника и повјерилаца који се, ипак, разликује од енглеског истоименог модалитета администрирања, прије свега јер је и овдје укључен суд који треба да одобри такав споразум. Управо је право Сингапура учинило прелаз са енглеског на амерички модел реструктурирања, усвајањем измјена и допуна Компанијског закона,³¹ које су ступиле на снагу 23. 5. 2017. године. Тако су уведени институти аутоматског и широко обухватног мораторијума, потискивања између класа повјерилаца, супер приоритетне залогe и „*pre-pack*“ шеме, чиме је уведен хибридни режим који комбинује флексибилност енглеског система и моћан арсенал одредаба из поглавља 11 америчког Закона о банкротству.³² То је учињено у циљу развијања Сингапура у међународни центар за реструктурирање дугова.³³

У Шпанији је донедавно питање рјешавања финансијских тешкоћа привредних субјеката било предмет формалне стечајне про-

---

да није био потребан ни њихов пристанак на реструктурирање. Тиме је омогућен наставак пословања нове групе, неоптерећене за ранији висок дуг, а суд није прихватио жалбу повјерилаца ниже класе који су хтјели да оспоре реорганизацију, јер није било утицаја на њихова права.

29 В. Радовић, 308.

30 Закон о банкротству САД из 1978. године (*Bankruptcy Code*), пар. 362.

31 Компанијски закон Сингапура (*Company Act, Cap 50, 2006 Rev. Ed*), пар. 210–212.

32 Вид. Meng Seng Wee, „The Singapore Story of Injecting US Chapter 11 into the Commonwealth Scheme“, *European Company and Financial Law Review*, Nr. 3/2018, 556.

33 Више о наведеној реформи сингапурског законодавства: М. S. Wee, 566–583.

цедуре. Тако је 2003. године усвојен Закон о стечају,³⁴ дјелимично под утицајем њемачког законодавства, који је нудио неколико могућности реструктурирања. Међутим, све су биле у потпуности или дјелимично руковођене од стране суда. Тек је измјенама и допунама које су у периоду од 2009. до 2015. године вршене у осам наврата, омогућено и вансудско реструктурирање.³⁵ Избор вансудских опција зависи од врсте дужника, као и врсте мјера потребних да се пословање дужника врати у стање солвентности. Врсте реструктурирања се могу подијелити у три групе: чисто уговорни аранжмани, регулисани колективни споразуми и судске стечајне процедуре. У оквиру регулисаних колективних споразума, даље се могу подијелити три солуције: обични споразум о рефинансирању (који се спроводи без утицаја суда), потврђени споразум о рефинансирању (који потврђује суд, али који је за разлику од прве групе обавезујући и за неучествујуће/несагласне повјериоце, укључујући и обезбјеђене) и вансудски споразум о плаћањима (који је дизајниран углавном за мала и средња предузећа и спроводи се у вансудској процедури). У оквиру стечајних процедура, разликују се, пак, претходни стечајни план,³⁶ обични стечајни план и ликвидација.³⁷ Од свих наведених облика, најпотпунији и најрелевантнији за праксу шпанских компанија је поступак на основу споразума о потврђеном рефинансирању у којем је улога суда ограничена само на доношење одлуке о почетку периода преговарања и потврду плана реструктурирања. Најсличнији је енглеским шемама и требао би да одврати привредне субјекте из Шпаније да финансијске проблеме рјешавају пред енглеским судовима.³⁸

И Италија је извршила реформу система реструктурирања дугова компанија, са којом је започела чак и прије него што је 2012. године у ЕУ проглашен „нови приступ пословном неуспјеху“. Наиме, до 2005. године се стајало на позицијама приступа јавног интереса (француски концепт), па самим тим и транспарентности поступка над инсолвентним дужником. Међутим, од те године је дошло до заокрета и уведене су одређене новине, прије свега, у погледу режима закључивања појединачних или групе уговора између дужника и повјерилаца у циљу олакшања финансијских тешкоћа дужника. Уведени су обавезан

34 Закон је ступио на снагу у септембру 2004. године. Вид. *Insolvency Law of Spain, Ley 22/2003*.

35 Више о хронологији доношења и мијењања законских рјешења: Ignatio Tirado, „Scheming against the Schemes: A New Framework to Deal with Business Financial Distress in Spain“, *European Company and Financial Law Review*, Nr. 3/2018, 516–518.

36 Сличан облик је заступљен и у праву Србије.

37 Више о наведеним облицима реструктурирања: I. Tirado, 519–526.

38 Више о наведеном облику реструктурирања: I. Tirado, 535–552.

ангажман независног рачуновође и обавезна процјена успјешности реализације уговора. Такође, реформисани су и споразуми банака са презадуженим клијентима увођењем института уговорног мораторијума. Ипак, најзначајније промјене се односе на увођење споразума одобрених од суда, који су прилично детаљно регулисани кроз општи режим реструктурирања добровољним споразумом са повјериоцима који је потврђен судском одлуком и два под-режима кад се у улози повјерилаца јављају банке или друге финансијске институције и пореске власти.³⁹

Услов за примјену споразума је да се пословање дужника налази у кризи, који појам није најпрецизније дефинисан, али се тумачи да обухвата и стање инсолвентности и пријетеће инсолвентности. Да би споразум био одобрен, морају га прихватити повјериоци са најмање 60% потраживања. Након тога се споразум уписује у регистар⁴⁰ и пријављује суду ради одобрења. Уколико га одобри, суд нема више право да се мијеша у реализацију, дужник и даље задржава контролу над својим пословањем и не поставља се било какав старалац нити медијатор. Штавише, и у случају неуспјеха реализације и отварања стечајног поступка, дужник се не може позивати на одговорности, нити се могу побијати трансакције из фазе реализације споразума. И поред свих наведених предности, остаје закључак да механизми вансудског реструктурирања дугова у Италији нису заживјели у значајнијем обиму. Као разлози за такво стање, најчешће се наводе пренормираност, блискост регулативе правилима стечајног поступка, и поједини строги услови, попут захтјева да споразум закључи 60% повјерилаца и, посебно, да дужник мора да у потпуности исплати несагласне повјериоце.⁴¹

Њемачко право реструктурирања дугова, пак, дуго времена није садржавало било какве предстечајне поступке реструктурирања. Међутим, посљедњих година је и тамошњи законодавац извршио реформе у три правца: ревизијом Закона о обвезницама⁴² (кроз допуштање промјене услова обвезница већином гласова повјерилаца), доношењем Акта о даљем поједностављењу реструктурирања компанија⁴³ који омогућује дужнику да започне припрему ове процедуре у раној фази (тзв. процедура „заштитног кишобрана“ – међутим, не ради се о

39 Вид. Renato Mangano, „Path Dependence and Paradox in Harmonizing Out-of-court Procedures across Europe. The Evidence from Italy“, *European Company and Financial Law Review*, Nr. 3/2018, 628–629.

40 Када наступа и аутоматски мораторијум у трајању од 60 дана. Прије тога, а за вријеме трајања преговора, дужник може тражити од суда да се одреди мораторијум. Вид. R. Mangano, 631.

41 R. Mangano, 635–636.

42 Закон о обвезницама из 1899. године (*Schuldverschreibungsgesetz*), потпуно ревидиран 2009. године.

43 Донесен 2012. године и садржан у Закону о стечају из 1994. године (*Insolvenzordnung*), пар. 270b.

ванстечајном, већ тзв. хибридном поступку реструктурирања) и коначно, покретање поступка усклађивања предстечајних процедура реструктурирања са рјешењима приједлога ЕУ Директиве, који се односио на ову материју, од 22. 11. 2016. године.⁴⁴ И њемачке компаније су, незадовољне домаћом легислативом, у протеклом периоду често користиле енглеске шеме уређења, што потврђују случајеви као што су Rodenstock GmbH, Primacon Holding GmbH, APCOA Parking Holdings GmbH и APCOA Parking Deutschland GmbH, сви из периода 2011–2014. године.⁴⁵

У Србији, поред обичне реорганизације, постоје још два поступка реструктурирања, један који је уређен стечајним законодавством – унапријед припремљени план реорганизације,⁴⁶ и други, регулисан посебним законом – споразумно финансијско реструктурирање.⁴⁷ Законска регулатива унапријед припремљеног плана реорганизације је фокусирана на прецизирање разлика у односу на обични план реорганизације, па се стога, ако ништа није одређено, сходно примјењују одредбе Закона о стечају које уређују обичну реорганизацију.⁴⁸ Ради се, у сваком случају, о хибридном поступку реорганизације, који започиње изван стечаја у циљу постизања споразума између дужника и повјерилаца о садржају плана реорганизације, па се тек након тога покреће судски поступак у коме је потребно информисати и оне повјериоце који нису учествовали о вођењу преговора.⁴⁹ План мора бити већински прихваћен од стране сваке класе повјерилаца, па се у том циљу доставља суду који испитује приједлог плана и његову усклађеност са законом, те у случају испуњености услова доноси рјешење о покретању претходног поступка

44 На крају је 20. 6. 2019. године усвојена Директива о реструктурирању и инсолвентности, *Службени лист Европске уније*, бр. L 172, 26. 6. 2019. (енг. *Directive (EU) 2019/1023 of the European Parliament and of the Council of 20 June 2019 on preventive restructuring frameworks, on discharge of debt and disqualifications, and on measures to increase the efficiency of procedures concerning restructuring, insolvency and discharge of debt, and amending Directive (EU) 2017/1132*). Оквири за превентивно реструктурирање су регулисани у чл. 4–7, а планови реструктурирања у чл. 8–16 Директиве. Директива углавном предвиђа све тековине савремене упоредноправне, а посебно енглеске, регулативе, као што су услов предстојеће инсолвентности, задржавање управљања пословима од стране дужника, могућност мораторијума потраживања у току преговора о плану реструктурирања и ограничење дужине његовог трајања, услов већине у свакој класи повјерилаца приликом изгласавања плана, као и услов потврде плана од стране управне или судске власти, те могућност надгласавања међу класама повјерилаца.

45 Reinhard Bork, „Debt Restructuring in Germany“, *European Company and Financial Law Review*, Nr. 3/2018, 504.

46 Закон о стечају, *Сл. тласник РС*, бр. 109/09, 99/11, 83/14 и 113/17.

47 Закон о споразумном финансијском реструктурирању Србије.

48 В. Радовић, 369.

49 В. Радовић, 370.

за испитивање испуњености услова за отварање стечајног поступка, којим заказује рочиште за одлучивање о приједлогу за покретање стечајног поступка и гласање о плану. У случају усвајања приједлога унапријед припремљеног плана реорганизације, стечајни судија доноси рјешење којим отвара стечајни поступак, потврђује усвајање унапријед припремљеног плана реорганизације и обуставља стечајни поступак, након чега се спроводи потврђени план реорганизације.⁵⁰ С друге стране, модел споразумног финансијског реструктурирања је прихваћен и у Нацрту Закона о споразумном вансудском финансијском реструктурирању Републике Српске, па ће о њему више ријечи бити у даљем тексту.

2. Реструктурирање у стечајном законодавству Републике Српске

Законом о стечају из 2016. год., у Републици Српској је уведен нови институт реструктурирања изван стечаја. Наиме, увођењем овог института у предстечајном поступку даје се могућност да дужник постигне споразум са својим повјериоцима у погледу реструктурирања дугова и тако избјегне покретање стечајног поступка и престанак постојања у крајњем исходу. Овакав начин рјешавања проблема презадужености је и прије усвајања био прихваћен у упоредном праву,⁵¹ на шта указују и претходно наведена рјешења и искуства. У нашем праву, поступак реструктурирања је, међутим, тренутно устројен искључиво као судски поступак који се спроводи прије покретања и вођења стечаја ради финансијског реструктурирања дужника.

Поступак предстечајног реструктурирања се може спровести над имовином правног лица и имовином дужника појединца, под којим се сматрају ортак и комплементар. Може се отворити и над имовином правног лица које је у већинском власништву Републике Српске или јединице локалне самоуправе, али не и над имовином Републике

50 Више о поступку реорганизације на основу унапријед припремљеног плана: В. Радовић, 369–387.

51 На нивоу Европске уније је 2014. год. усвојена и Препорука о новом приступу пословном неуспјеху и инсолвентности привредних друштава. Циљ препоруке је омогућавање реструктурирања привредним друштвима у финансијским тешкоћама како не би отишла у стечај. Препорука, међутим, представља само секундарни извор права и њоме се упућује државама чланицама да ускладе своја законодавства са њеним начелима до 14. 3. 2015. године. Више о Препоруци, али и рјешењима у правима САД и Велике Британије, као и земаља из окружења, видјети код Дијана Марковић-Бајаловић, „Нови Закон о стечају Републике Српске (Реструктурирање пре стечаја – законодавна иновација или илузија?)“, *Правна ријеч*, бр. 47/2016, 390–400; Драгица Ристић, Мирослав Минић, „Реструктурирање у предстечајном поступку“, *Правна ријеч*, бр. 47/2016, 449–454.

Српске, јединица локалне самоуправе, као ни јавних фондова који се у цијелости или дјелимично финансирају из буџета.

Да би се отворио поступак реструктурирања морају да постоје разлози у облику пријетеће платежне неспособности⁵² или кашњењу од стране дужника са испуњењем преузетих новчаних обавеза, али најдуже до 60 дана. Уколико се изврши поређење са разлозима за отварање стечајног поступка, може се уочити да се дужник још увијек налази у бољој финансијској ситуацији, с обзиром на то да је разлог за отварање стечајног поступка платежна неспособност стечајног дужника, тј. немогућност да извршава своје доспјеле и потраживане обавезе плаћања, што подразумева стање непрекидног неизмиривања доспјелих новчаних обавеза у периоду од 60 дана, односно блокаде рачуна у истом том периоду.⁵³ Већ се на основу разлога за покретање поступка може закључити да је циљ реструктурирања да не дође до отварања стечајног поступка, односно да се избјегне довођење дужника у стање платежне неспособности. Ипак, о већој блискости самом стечајном поступку него поступку вансудског реструктурирања најбоље говоре иста начела која се примјењују и у предстечајном реструктурирању, као и у стечајном поступку, попут начела судског спровођења поступка, начела утврђивања чињеница, начела једнаког третмана и равноправности, начела заштите повјерилаца, начела економичности, начела императивности и преклузивности, начела јавности и начела хитности, као и сходна примјера одређених правила стечајног поступка на поступак реструктурирања. Тако се нпр., на право гласа повјерилаца оспорених потраживања или на поступак за утврђивање оспорених потраживања сходно примјењују правила стечајног поступка.⁵⁴

Поступак се покреће на приједлог дужника или повјериоца, ако је дужник сагласан, а органи поступка су Суд и повјереник, кога именује суд са листе стечајних управника. За разлику од стечајног управника у стечајном поступку који преузима послове органа стечајног дужника, повјереник има само задатак да прати пословање дужника, испита његово материјално и финансијско стање, пријави потраживања повјерилаца и с тим упозна стечајног судију, дужника и повјериоце како би имали увид у економско и финансијско стање дужника прије доношења одлуке о закључењу споразума. Послове дужника, дакле, и даље воде његови органи. Стога је и законодавац флексибилнији у погледу

52 Према ЗоС-у, чл. 4 ст. 2, пријетећа платежна неспособност постоји ако дужник према плану доспијећа новчаних обавеза неће бити у стању да измири преузете обавезе плаћања по доспијећу у наредних 12 мјесеци.

53 Вид. ЗоС, чл. 5 ст. 1–4. Стечајни поступак се може отворити и због пријетеће платежне неспособности, али само по приједлогу стечајног дужника.

54 Вид. ЗоС, чл. 44 ст. 8 и чл. 48 ст. 7.

оптерећености повјереника, навођењем да суд приликом именована треба да води рачуна о броју поступака реструктурирања, односно стечајних поступака у којима је то лице већ именовано. С друге стране, у стечајном поступку, правило је да један стечајни управник може истовремено водити послове само једног, а само изузетно два стечајна дужника.⁵⁵

Уз приједлог мора бити достављен и план финансијског и оперативног реструктурирања који треба да садржи мјере које ће дужник предузети у циљу финансијског опоравка и довођења себе у могућност да измири обавезе према повјериоцима. То могу бити разне мјере попут повећања основног капитала, пролонгирања отплате или дјелимичног ослобађања од дугова, спровођења статусних промјена дужника, измјена у управљачкој структури, начину обављања дјелатности, и сл. Уколико се отвори,⁵⁶ поступак се треба окончати у року од пет мјесеци, а у оправданим случајевима се може продужити најдуже за још 90 дана. У сваком случају, ради се о краћем року од оног прописаног за стечајни поступак који износи годину дана, а у сложеним случајевима се може продужити и на двије године.

Суд рјешењем о отварању поступка реструктурирања, које се објављује у „Сл. гласнику РС“, позива повјериоце да, у року од 30 дана од дана објаве, пријаве своја потраживања, као и да у року од осам дана од дана објаве извјештаја о пријављеним потраживањима, оспоре она потраживања која сматрају непостојећим, уз навођење разлога. И дужник и повјереник се требају писмено изјаснити о сваком пријављеном потраживању. Рјешењем се заказује и рочиште за испитивање потраживања и налаже се да се по службеној дужности у судски регистар и друге јавне регистре упише забиљежба отварања поступка реструктурирања. Након испитног рочишта суд сачињава табелу признатих и оспорених потраживања. План финансијског и оперативног реструктурирања се треба кориговати ако њиме сва потраживања наведена у табели нису била обухваћена. У случају недостављања коригованог плана од стране дужника у року од осам дана од утврђивања табеле, суд рјешењем обуставља поступак. Поред наведеног, поступак реструктурирања се може обуставити и из других разлога, као нпр., ако вриједност оспорених потраживања прелази 30% вриједности пријављених потраживања, ако дужник испуни све обавезе према повјериоцима до рочишта за гласање, и сл.⁵⁷

55 Упор. ЗоС, чл. 38 ст. 1 и чл. 71.

56 Суд може и одбацили приједлог из Законом утврђених разлога. Вид. ЗоС, чл. 31 и чл. 34.

57 Вид. ЗоС, чл. 40.

Након достављања плана реструктурирања заказује се рочиште за гласање о плану. Иако гласају у укупности, повјериоци се према резултатима плана сврставају у четири реда: повјериоци којима се утврђена потраживања смањују у складу са њиховом изјавом о смањењу потраживања, повјериоци којима се утврђена потраживања умањују у складу са законом,⁵⁸ повјериоци којима су потраживања оспорена и повјериоци на чија потраживања не утиче поступак реструктурирања. Да би суд прихватио план и потврдио поравнање у поступку реструктурирања, за план мора гласати најмање 25% повјерилаца по главама и натполовична већина од укупног износа потраживања повјерилаца који су гласали. Мора се признати да овакво законско рјешење не штити повјериоце у довољној мјери. Један од разлога рјешења је спречавање опструкција у поступку реструктурирања од стране појединих повјерилаца. Ипак, омогућава се и њихова заштита и неприхватање плана и поред постигнуте већине ако учине вјероватним да се планом доводе у лошији положај од оног у ком би били да нема плана, ако из плана произлази да није вјероватно да ће његово спровођење учинити дужника способним за плаћање до краја текуће и наредне двије године, у ком року се од дана правоснажности рјешења којим се прихвата план морају намирити потраживања повјерилаца, као и у случају ако планом није одређено намирење износа које би добили повјериоци да њихова потраживања нису оспорена.⁵⁹ О прихватању плана реструктурирања изјашњава се и Правобранилаштво Републике Српске. Правоснажно рјешење којим се потврђује поравнање у поступку реструктурирања доставља се Агенцији за посредничке, информатичке и финансијске услуге Републике Српске, регистарском суду и другим надлежним органима ради уписа у јавне регистре. Уколико се ради о дужнику у форми акционарског друштва, рјешење се доставља и берзи на којој се тргује акцијама тог друштва.

Правна дејства поступка реструктурирања наступају још у моменту објављивања рјешења о отварању поступка на огласној табли суда. Та чињеница производи и знатна ограничења на пословање дужника, што је помало необично, поготово с обзиром на рјешење које важи за предстечајни поступак које оставља могућност комотније позиције дужника, јер му суд у тој фази још увијек не мора ограничити пословну способност.⁶⁰ Међутим, у поступку реструктурирања

58 Наиме, ЗоС у чл. 43 ст. 4 садржи интересантну одредбу према којој се потраживања умањују за износ до 10% чак и оним повјериоцима који нису били сагласни са предложеним планом, с тим да проценат умањења не може бити неповољнији од очекиваног намирења у случају да до поравнања у поступку реструктурирања није ни дошло.

59 Вид. ЗоС, чл. 45 ст. 7.

60 Вид. Д. Марковић-Бајаловић, 407.

дужнику се дозвољава обављање само оних плаћања која су нужна за редовно пословање, а чак му се забрањује било какво отуђивање или оптерећавање имовине, без прављења разлике између покретних и непокретних ствари. Осим тога, за све правне послове које обавља, дужник мора тражити претходну писмену сагласност повјереника или суда, ако је повјереник разријешен дужности.⁶¹ Наведена ограничења трају све до доношења рјешења о потврди поступка реструктурирања или о неприхватању плана реструктурирања.

Отварање поступка реструктурирања производи и процесна дејства у смислу прекида парничних, извршних и управних поступака покренутих против дужника, и сл. У истом периоду не теку ни камате на потраживања према дужнику, осим оних повјерилаца на које поступак не утиче. Повјериоци који буду намирени у складу са постигнутим поравнањем, сматраће се потпуно намиреним. Остали повјериоци могу остваривати своја права у стечајном поступку, и то у износу поравнања закљученог у поступку реструктурирања.

Могло би се закључити да се реструктурирање у претстечајном поступку налази на прелазу између стечајног поступка и поступка вансудског реструктурирања, које у Републици Српској још увијек није регулисано. У теорији се за овакве поступке користи термин хибридни поступци.⁶² Ипак, за разлику од правила које важи за овакве поступке да се претходно постигне договор са значајнијим бројем повјерилаца, што чини и саму реализацију поступка сигурнијом, у Закону о стечају Републике Српске, то питање није уређено.⁶³ Стога, дужницима преостаје да се у будућности више ослоне на добровољно вансудско поравнање, које би ускоро требало бити регулисано новим законом.

3. Перспективе добровољног вансудског реструктурирања

Овај облик реструктурирања још увијек није регулисан у Републици Српској, али је Влада РС у новембру 2019. године усвојила Нацрт Закона о споразумном вансудском финасијском реструктурирању, па би се могло очекивати и његово усвајање у првој половини 2020. године. Основна сврха његовог доношења јесте увођење вансудских мјера

61 Правни послови закључени супротно наведеном услову су ништави. Вид. ЗоС, чл. 47 ст. 6.

62 В. Радовић, 363.

63 За разлику од права Србије у коме је Законом о стечају уређен унапред припремљен план реорганизације као облик предстечајног поступка, који подразумева двије категорије учесника – информисане и неинформисане, зависно од тога да ли су учествовали у неформалним преговорима са дужником, чиме се признаје комбинација неформалног и формалног судског поступка. Више: В. Радовић, 369–387.

које би се могле спровести према дужнику, привредном друштву или предузетнику, који има финансијске тешкоће, али нису испуњени услови за отварање стечаја нити вођење предстечајног реструктурирања, а све у циљу финансијског спасавања таквог дужника и омогућавања наставка његовог пословања. Притом, од примјене закона су изузети сљедећи дужници: банке, друштва за осигурање, инвестициони фондови, друштва за управљање инвестиционим и добровољним пензијским фондовима, овлашћени учесници на тржишту хартија од вриједности, привредна друштва која обављају послове финансијског лизинга, друга привредна друштва која се претежно баве пружањем финансијских услуга, као и субјекти који су у стечају и над којима је покренут поступак реструктурирања у складу са Законом о стечају.

Ради се, према томе, о неформалном вансудском поступку који има за циљ редефинисање дужничко-повјерилачких односа са одабраним повјериоцима, како би се спријечило наступање стечајног разлога.⁶⁴ Овај поступак има својих и предности и недостатака у односу на, како поступак реорганизације, тако и поступак предстечајног реструктурирања. Наиме, вансудско реструктурирање се заснива на принципу добровољности и укључује дужника и повјериоце који су вољни да дође до споразума, па је самим тим и већа шанса његовог успјешног окончања. Исто тако, поступак се покреће у ранијој фази, кад дужник није запао у такве финансијске тешкоће као у случајевима када су испуњени услови за покретање стечајног поступка или реструктурирања у складу са Законом о стечају, па је природно и већа шанса „спасавања“ дужника.⁶⁵ За самог дужника је погодније и то што његови органи и даље сами воде послове, под надзором институционалног посредника и именованог посредника, па је и сам поступак бржи и јефтинији, него кад су укључени стечајни суд и стечајни управник, што укључује судске трошкове и накнаде за управљање стечајним дужником.

С друге стране, поступак добровољног реструктурирања има и своје недостатке који се нарочито огледају у потреби остваривања једногласности приликом закључења споразума о финансијском реструктурирању, а тиме и заобилажењу повјерилаца који су несагласни, тако да је обично укључен мањи број повјерилаца, и то углавном већих који се фаворизују од стране дужника.⁶⁶ Посебно отежавајући фактор спровођењу поступка вансудског реструктурирања представља непостојање обавезног мораторијума на спровођење извршног поступка

64 В. Радовић, 349.

65 Наиме, у овом случају појам финансијских тешкоћа обухвата великвидност, пријетећу великвидност или презадуженост. Вид. Закон о споразумном финансијском реструктурирању, чл. 4 ст. 1 т. 4.

66 Више: В. Радовић, 356–357.

у погледу потраживања повјерилаца према дужнику. Таквим процедурама се значајно омета успјешно спровођење дужничког реструктурирања, па се са повјериоцима мора закључити уговор о мировању.⁶⁷

Поступак вансудског финансијског реструктурирања је заснован и на одређеним начелима, која су у складу са принципима међународне и упоредноправне регулативе и праксе. Нацрт Закона Републике Српске је, у великој мјери базиран на Закону о споразумном финансијском реструктурирању Србије, па се тако поклапају и начела, и то: начело подобности, у смислу да се финансијско реструктурирање спроводи ради поновног уређивања дужничко-повјерилачких односа поводом дуга и представља остваривање принципа аутономије воље; начело добровољности, у смислу потребе постизања сагласности повјерилаца и дужника; начело одрживости пословања дужника, у смислу да се поступак спроводи само ако је могућ опоравак дужника; начело поступања у доброј вјери, у складу са начелом савјесности и поштења, које подразумијева да у току мировања дугова дужник не може предузимати радње које би могле спријечити или отежати наплату потраживања повјерилаца који су закључили уговор о мировању; начело сарадње повјерилаца, да би се дужнику створили услови да прикупи потребне податке и ради припреме приједлога мјера реструктурирања; начело једнаког третмана и равноправног положаја повјерилаца, сразмјерно висини њихових потраживања; начело приступа подацима, у смислу омогућавања повјериоцима благовременог и несметаног приступа подацима и документацији од значаја за финансијско реструктурирање; као и начело повјерљивости података.⁶⁸

Захтјев за спровођење финансијског реструктурирања се подноси институционалном посреднику, тј. Привредној комори Републике Српске, а могу га поднијети дужник или један или више повјерилаца. Институционални посредник спроводи поступак путем посредника, који као физичко лице на независан и непристрасан начин треба да управља поступком и посредује између дужника и повјерилаца.⁶⁹ Притом, он не може да им намеће рјешења, даје обећања и правне савјете, нити да гарантује одређени исход посредовања. Иначе, институционални посредник је задужен за организовање програма обуке за посреднике у поступку финансијског реструктурирања, који се доноси од стране министра надлежног за послове привреде. У поступку морају учествовати најмање два повјериоца, од којих је један банка или друга финансијска

67 J. Payne, 451.

68 Вид. Нацрт Закона о споразумном вансудском финансијском реструктурирању Р. Српске, чл. 5–11. Више о наведеним начелима: Мирослав Врховшек, „Начела споразумног финансијског реструктурирања“, *Правни живоић*, бр. 11/2012, 5–15.

69 В. Радовић, 361.

организација банкарског система, под којом треба подразумијевати микрокредитну организацију, која је чест давалац кредита предузетницима. Такође, Нацртом Закона се даје право и субјектима банкарског система који су у стечају или ликвидацији да учествују у поступку реструктурирања и тако повећају наплативост проблематичних кредита.⁷⁰ На повјерилачкој страни, умјесто банке или друге финансијске институције, може бити и домаћа развојна институција, под којом се подразумијевају Инвестиционо-развојна банка Републике Српске, Гарантни фонд Републике Српске и друге институције основане посебним прописом или актом органа јединице локалне самоуправе.

Нацрт Закона у чл. 19 предвиђа и могућност увођења мораторијума дугова, који производи дејство даном потписивања уговора о мировању дугова између дужника и повјерилаца. Они повјериоци који потпишу уговор не могу предузимати било какве радње у циљу наплате потраживања, осим подношења тужби ради наплате потраживања како би спријечили наступање застарјелости. Уговором је потребно предвидјети и мјере заштите потраживања повјерилаца као што су ограничење и праћење плаћања, измиривања обавеза, задуживања и других трансакција дужника, путем претходне или накнадне сагласности, односно именовањем лица овлашћеног за сапотписивање исправа којима дужник врши новчане трансакције у периоду мировања.⁷¹ Уколико се не закључи споразум о финансијском реструктурирању, даном истека периода мировања дугова на који су се обавезали у циљу успјешнијег вођења преговора, повјериоци поново могу да врше све радње у циљу наплате својих потраживања које су могли вршити и прије наступања мораторијума (блокирање рачуна дужника, наставак поступка принудног судског извршења).

Успјешно окончање поступка води закључењу споразума о финансијском реструктурирању између дужника и повјерилаца.⁷² Споразум се закључује у писменој форми и може обухватити разне мјере, као што су: отплата дуга у ратама, измјена рокова доспјелости потраживања, уновчење имовине или њен пренос ради намирења потраживања, отпуст дуга, измјене у погледу средстава обезбјеђења потраживања (персоналних и реалних), конверзију потраживања у основни капитал дужника, и друго.

70 Вид. Нацрт Закона о споразумном вансудском финансијском реструктурирању Р. Српске, чл. 13. ст. 2.

71 Вид. Владимир Козар, „Правне последице споразумног финансијског реструктурирања привредних друштава“, *Право и привреда*, бр. 4–6/2012, 238–239.

72 Могло би се рећи да наведени споразум има правну природу поравнања, новације или њихове комбинације, зависно од мјера које су њиме предвиђене за реализацију финансијског реструктурирања. Вид. В. Козар, 242.

IV Закључна разматрања

Право Републике Српске у погледу регулисања института реструктурирања дугова дужника у финансијским тешкоћама и даље стоји на позицијама јавног интереса. Прихваћен је концепт оживљавања дужника, али то је према стању актуелне легислативе могуће спроводити само на два начина, од којих оба укључују у потпуности судски поступак, а то су реорганизација стечајног дужника и реструктурирање у предстечајном поступку. Недостатак у односу на савремене тенденције представља и услов, у најбољем случају, пријетеће платежне неспособности, што већ може бити касно или знатно отежано за опоравак дужника. Ипак, предност овог поступка је у томе што се план финансијског и оперативног реструктурирања и обавеза поравнања могу наметнути и несагласним повјериоцима, ако то изгласа законом прописана већина повјерилаца и ако не може бити оспорен због дискриминације повјерилаца, односно њиховог стављања у лошији положај него да план нема, или нереалних шанси за оздрављење дужника.

Остаје да се види какве ће новине донијети добровољно вансудско реструктурирање. Уколико закон буде усвојен у садржају какав је у садашњем Нацрту, намеће се закључак да ни ова варијанта реструктурирања неће у потпуности одговорити савременим трендовима, а поготово не условима нове Директиве ЕУ о реструктурирању и инсолвентности. Наиме, поступак би требао бити флексибилнији, бржи и јефтинији у односу на предстечајно реструктурирање, као и могућ у ранијој фази уочавања финансијских тешкоћа дужника. Међутим, Нацртом није предвиђена могућност надгласавања међу повјериоцима, већ услов једногласности, што ће у значајној мјери ограничити домете примјене ове процедуре. Исто тако, остаје отворено питање мораторијума потраживања, у погледу којег се у упоредном праву све више јављају заговарања за увођење обавезног мораторијума већ у фази преговарања, док се то у Нацрту Закона, као додуше и на нивоу ЕУ, још увијек не ријешава на тај начин, већ више оставља као опција. Према томе, намеће се закључак да бисмо могли имати, након усвајања новог закона, два поступка реструктурирања, чија би тек комбинација рјешења била усклађена са најновијим становиштима и рјешењима у упоредном праву, као и захтјевима Директиве ЕУ о реструктурирању и инсолвентности, али у сваком случају преостаје да се сачека усвајање новог закона прије давања коначног суда.

Коришћена литература

- Bork Reinhart, „Debt Restructuring in Germany“, *European Company and Financial Law Review*, Nr. 3/2018.
- Varottil Umakanth, „The Scheme of Arrangement as a Debt Restructuring Tool in India: Problems and Prospects“, *European Company and Financial Law Review*, Nr. 3/2018
- Велимировић Михаило, *Стечајно право*, Нови Сад, 2004.
- Врховшек Мирослав, „Начела споразумног финансијског реструктурирања“, *Правни живоић*, бр. 11/2012.
- Јовановић Zattila Милена, Чоловић Владимир, *Стечајно право*, Београд, 2007.
- Козар Владимир, „Правне последице споразумног финансијског реструктурирања привредних друштава“, *Право и привреда*, бр. 4–6/2012.
- Mangano Renato, „Path Dependence and Paradox in Harmonizing Out-of-court Procedures across Europe. The Evidence from Italy“, *European Company and Financial Law Review*, Nr. 3/2018.
- Марковић-Бајаловић Дијана, „Нови Закон о стечају Републике Српске (Реструктурирање пре стечаја – законодавна иновација или илузија?)“, *Правна ријеч*, бр. 47/2016.
- Paterson Sarah, „Reflections on English Law Schemes of Arrangement in Distress and Proposals for Reform“, *European Company and Financial Law Review*, Nr. 3/2018.
- Payne Jennifer, „Debt Restructuring in the UK“, *European Company and Financial Law Review*, Nr. 3/2018.
- Радовић Вук, *Стечајно право – књига друџа*, 2. издање, Београд, 2018.
- Ристић Драгица, Минић Мирослав, „Реструктурирање у предстечајном поступку“, *Правна ријеч*, бр. 47/2016.
- Seng Wee Meng, „The Singapore Story of Injecting US Chapter 11 into the Commonwealth Scheme“, *European Company and Financial Law Review*, Nr. 3/2018.
- Спасић Слободан, „Облици реорганизације стечајног дужника у стечајном законодавству Републике Србије“, *Актуелна питања стечајног права* (уредник Недељко Милијевић), Бања Лука, 2008.
- Teichmann Christoph, „Corporate Restructuring under the EMCA“, *European Company and Financial Law Review*, Nr. 2/2016.
- Tirado Ignatio, „Scheming against the Schemes: A New Framework to Deal with Business Financial Distress in Spain“, *European Company and Financial Law Review*, Nr. 3/2018.

Тодоровић Иван, *Сировођење стечаја путем реорганизације*, Београд, 2016.

Zoran VASILJEVIĆ, PhD

Associate Professor at the Faculty of Law University of Banja Luka

RESTRUCTURING AS A MEASURE OF RECOVERY OF THE DEBTOR IN THE LEGISLATION OF THE REPUBLIC OF SRPSKA

Summary

The author deals with the analysis of restructuring as a measure of debtor's recovery in the legislation of Republic of Srpska and a comparative legal analysis. It is pointed out that this is one of the procedures which represents an alternative to the bankruptcy procedure and the termination of business entity, together with the more well-known procedure of reorganization of the bankruptcy debtor on the basis of the bankruptcy plan. It is stated that the law of Republic of Srpska introduced for the first time a restructuring procedure by the Bankruptcy Act of 2016, but as a hybrid variant which entails the conduct of a court proceedings and to which the legal provisions that apply to the bankruptcy procedure itself are largely applicable. Restructuring as a form of out-of court arrangement between debtor and creditors has not yet seen the light of the day in the Republic of Srpska's legislation, but there is a draft of the special law which should regulate this matter and which adoption can be expected soon. In any case, it can be noted that the restructuring is more flexible than the process of reorganization and it, with greater savings of time and money, can lead to the same goal, which is to revive the debtor. This is especially due to the timely taking of recovery measures before appearance of the bankruptcy cause. The contribution of this procedure, whether judicial or extrajudicial, is undoubtedly large for all participants in this process, as well as for the entire economy and society.

Key words: Debtor. – Creditors. – Insolvency. – Reorganization. – Court restructuring. – Out-of-court restructuring.

Датум пријема рада: 19. 2. 2020.

Датум прихватања рада: 28. 2. 2020.